Falcılığın Kullanım Alanları (Ahmet Ünal, Hitit Falcılığı, Aktüel Arkeoloji)

Tıpkı eski Mezopotamyalılar ve Cicero'nun belirttiği Romalılar gibi, Hitit kralları da falcılara danışıp tanrı iradesini ve tutumunu önceden öğrenmeden bir adım atmamışlardır. III. Hattušili olması muhtemel bir Hitit kralı, tanrısından hangi ay ve gün öleceğini bile fal aracılığıyla öğrenmek istemektedir. Bir başka metinde ise, gözlerinden rahatsız olan kralı tedavi edecek doktorlar ve onların verecekleri ilaçlar, fal sorularının içeriğini oluşturmaktaydı. Elimizde yasalarla falcılığı yan yana götüren, yarı kuş falı, yarı kanunlarla ilgili bir benzeri olmayan bir metin vardır. Burada signa oblativa olarak kuşların kendilerine özgü hareketlerine dayanarak alınacak kararların yasalar açısından ne derece doğru olacağı araştırılmaktadır. Kuş hareketlerinin işaret ettiği durumlar arasında bir delikanlının bir kızla evlenmesi ve Hitit kanunlarını da meşgul eden hür bir erkekle bir cariyeden olacak çocuğun yasal konumu toplumdaki yeri gibi başka hiç bir yerde karşılaşmadığımız konular vardır. Her konuda olduğu gibi kurnaz insanın elinde falcılık da bazı yanıltma ve aldatmacalara alet ediliyordu. Bazı kişiler ya batıl inançları ve saflıklarından, ya da işlerine öyle geldiği için devletler hukukuna bağlanmış kararlarını veya yasal yükümlülüklerini kuş falına baktırarak hallediyorlardı. Wilusa kralı Alaksandu da böyle bir kişiydi ki, beyi II. Muwatalli kendisinden yardımcı asker istediğinde kuş falına bakarak asker sayısını belirlemesini yasaklamaktaydı.

FAL SORULARI

Fal metinlerinin Hitit askeri tarihi ve sarayda perde arkasında olup biten entrikalarla ilgili olarak çok özel bir yeri vardır, çünkü bu metinler diğer hiç bir metin türünde bulunması mümkün olmayan bilgilerle doludur ve bu bilgiler asla manipüle edilmemiş, resmî tarih yazıcılığı sansüründen geçmemiştir. Bu gerçekçiliğin karmaşık bir takım dinî, psikolojik ve sosyolojik sebepleri vardır. Hititler ortaya bir kötülük, meselâ bir hastalık çıktığında, bunun insanlara kızmış

olan bir tanrı veya demon tarafından yapıldığını zannederlerdi. Kötülüğü yaratan gücün kim olduğunu, hangi tanrının niçin kızdığını ve hangi yöntemlerle yatıştırılabileceğini ve tekrar barışık hale getirilebileceğini bulup çıkarabilmek için sonu gelmez fal soruları yönetirlerdi. Sorulara doğru yanıt bulabilmek için ise, Hitit sarayında veya hastalanan kişiyle ilgili son zamanlarda yapılmış olan yanlışlıklar, hatalar veya işlenen günahlar birer birer sayılır, her keresinde tanrıya "bu yüzden mi kızdın?", diye sorulurdu. Alınan yanıt hayır ise, bu defa başka hatalar ve günahlar da sayılmaya devam edilir, konular dallanıp budaklandıkça bir zincirin halkaları gibi ana konuyla ilişkisi olmayan diğer bir sürü kirli çamaşır ve skandal da birer birer ortaya çıkar ve kayıtlara geçirilirdi. Yani fal metinlerinde skandallar, entrikalar, ayıplar ve bir nevi gayri resmî tarih saklıdır. Bir bakıma bu soruşturmalar skandalların bir bir döküldüğü mahkeme duruşmalarından daha da gerçekçiydi ve insan fal metinlerini okurken, soruşturma bitmese diye nefesini tutar, soruşturmayı yapanlar her ne kadar falcı kılığında olsalar da, yaptıkları iş, aynı zamanda bir yargıcınkiyle aynıdır: Gerçeği bulmak! Bilindiği gibi sayıları binleri bulan Hitit tanrılarının pek çoğu yabancı kökenliydi, Anadolu ve Mezopotam ya kültürlerinden alınmıştı. İnce özellikleri bilinmeyen bir tanrının Hitit panteonuna aktarılması, yalnızca ona Hattuša'da bir tapınak yapıp bir rahip atamakla bitmiyordu. Aşırı derecede dogmatik olan dinde, ilgili tanrının kült, ayin ve bayramlarının da iyice öğrenilip, harfiyen uygulaması gerekirdi. Bu durum, kullanım kılavuzu olmayan çok karmaşık teknik bir alete benzerdi. Kültü bilinmeyen bir tanrı heykeli bir tapınak köşesinde insanlara boş boş bakmaktan başka ne yapabilirdi ki! Şimdiye kadarki araştırmalarda Hititoloji'de artık bir hastalık derecesine ulaşan Ahhiyawa ve güya Hitit metinlerinde geçen Mikenli "Greklerle" ilgili olarak değerlendirilen uzunca içerikli KUB 5.6 fal metninin ana teması aslında Hitit kralının aniden hastalanması, dolayısıyla Kuzey Suriye'deki Aštata (Emar) bölgesinden apar topar Hatti'ye getirilen yabancı bir ilâhın Hitit panteonu içine entegre edilmesi sırasında karşılaşılan güçlüklerle ilgilidir. İnatçı ve sonu gelmez sorular, insan iradesinin gücünü ve kararlılığını gösteriyor. Bu

entegrasyon Hititli büyücülerin o tanrının ilâhî gücünden yararlanabilmeleri için mutlaka gerekliydi. Suriye'den hakiki rahipler getirilinceye kadar, Hititli rahipler ilâha kendi bildikleri gibi hizmet vermişlerdir.